

Boekbesprekingen

J. Verstraten, *Bolwerken. Misdad, gevangenis en hulpverlening op de korrel*, 1979, Dekker & van de Vegt, Nijmegen, 96 p.

In dit werkje doet Joop Verstraten een ongemeen scherpe uitval tegen de reklassering zoals deze in Nederland funktioneert. Verstraten meent dat gevangnissen geen therapeutische instellingen mogen zijn. Dit om verschillende redenen : omdat men er dwangmatig verblijft en men toch niet tot een therapie kan gedwongen worden; omdat men er als therapeut vanuit gaat dat het hier om gestoorde individuen gaat, waarbij heel de structurele context van de misdadigheid en de gevangenisproblematiek verdoezeld wordt; omdat de therapieën in de gevangenis toch niets uithalen, dat is wel duidelijk bewezen; en omdat de gevangenis het milieu waarin de gedetineerde na zijn vrijlating terecht komt in de verste verte niet benadert. Verstraten vindt dat de gedetineerden moeten kunnen geholpen worden door mensen van buiten de gevangenis, en alleen wanneer zij dat zelf willen. Hij keert zich tegen de overdreven macht van hulpverleners : dezen maken de hulpzoekenden alleen maar passief en onmondig; zo ontnemen ze daarbij paradoxalwijze de mogelijkheid dat de hulpzoekende zelf zijn problemen oplost. Verstraten is in deze dan ook erg op Illich en Achterhuis geïnspireerd. Hij bepleit een resolute keuze voor de gedetineerden : de hulpverlener zou een soort vijfde kolonne van de samenleving in de gevangenis moeten worden. Iemand die op alle schendingen van hun rechten toekijkt en dat aan de grote klok hangt. Iemand die systematisch de gedetineerden helpt om zich te organiseren.

Ook de bestaande organisaties, zoals de Coornhertliga en de Belangengroepering Wetsovertreders, krijgen een veeg uit de pan, omdat ze tot nu toe veel te reformistisch te werk zijn gegaan en uiteindelijk te weinig achterban hebben, zowel bij de gevangenen zelf als bij de samenleving buiten. Verstraten steunt zich in dit werkje hoofdzakelijk op de ervaringen van Thomas Matthiesen die in Noorwegen geprobeerd heeft om een belangengroepering van gedetineerden uit de grond te stampen. Verstraten belicht ook heel duidelijk de beperkingen die dergelijke aktievormen kunnen hebben.

Bolwerken is op een frisse manier geschreven, je leest het als het ware in één ademtucht uit. Iets anders is natuurlijk de toepassing op de Belgische situatie. Hier kan men zich met name vragen stellen over de therapeutische explosie die vooral de laatste jaren de nazorg overspoelt : voor iedere marginale categorie wordt wel een nieuw soort onthaaltehuis uit de grond gestampt. Daarbij staan dikwijls meer de noden van een aantal afgestudeerde academici centraal, dan de noden van de cliënten om dewelke het te doen zou zijn. De toepassing die Verstraten maakt m.b.t. de belangenbehartiging blijft in België hoofdzakelijk stimulerende brainstorming : er bestaat immers voorlopig nog geen uitgewerkte rechtspositie voor de gedetineerden, er bestaat hier nog geen beklagrecht. In ieder geval blijft Verstraten voor iedere penitentiaire werker warm aanbevelen.

John De Wit